

JOAN GARRIGA ANDREU. Historiador

GRANOLLERS: EL CAS SINGULAR DE L'HANDBOL

Granollers, terra de músics, diu la dita, però també bressol d'esportistes. Granollers va posar els fonaments esportius al final del segle XIX, quan amb la Societat Incògnita Excursionista va iniciar una etapa que arribaria fins a l'acabament de la guerra, l'any 1939. Va ser una època caracteritzada per la pràctica de diverses disciplines (especialment l'atletisme, el futbol i el bàsquet), que van nodrir de participants moltes activitats.

El conflicte bèl·lic va espatllar i destrossar aquell teixit forjat i consolidat a la dècada dels anys trenta. L'any 1939, amb poc més de 14.000 habitants, Granollers va haver de començar de nou moltes coses sota la tutela d'un règim que marca-

va la vida de la ciutat sota l'atenta mirada dels principis fonamentals del Movimiento. Sortosament, a l'esport, tot i estar també sota control, no li posaren tants paranys com a altres activitats. A més, era un esbarjo que el nou sistema protegia de forma especial, ja que servia de possible enquadrament dels joves dins de les files de l'OJE i de col·laboració de diverses persones en el marc de FET y JONS.

D'ençà de l'acabament de la guerra i fins al 1959, hi va haver una segona època de l'esport granollerí. L'any 1944, amb la presentació oficial a Granollers, una nova activitat, l'handbol, destaca entre les modalitats esportives que fins llavors es practicaven a la ciutat vallesana i manté llargament aquest predomini. L'any

Homenatge a l'equip que va aconseguir, per Granollers, el primer títol de Campió d'Espanya, maig de 1967. L'equip que va guanyar per primera vegada el títol de Campió d'Espanya, els Veterans del Balonmano Granollers, va jugar un partit contra la Selecció Provincial de veterans, i aconseguiren el darrer trofeu, atorgat per l'Ajuntament de Granollers. Els homenatjats foren: Font, Gunther, Cabrera, Casajuana, Pregona e Illa. Fons Ajuntament de Granollers. Arxiu Municipal de Granollers.

1946 s'acordava posar el nom de *Balon a mano Granollers* al club d'un esport que esdevindria, fins avui, un far esportiu i ciutadà. La pràctica de l'handbol, tanmateix, no en va fer desaparèixer d'altres. L'any 1957, per exemple, s'inauguraven les instal·lacions del Parc Esportiu Municipal i les pistes d'atletisme. Però era l'handbol que triomfava des de feia temps, i des de l'any 1955 era seguit per molta afició a les avui nostàlgiques pistes del carrer Tetuan.

Des de 1960 hauríem d'assenyalar un canvi o una nova etapa en la vida esportiva de la ciutat. Granollers arribava als 20.000 habitants i aquell any es va inaugurar un Pavelló Municipal d'Esports que acolliria la pràctica, entre altres, de l'handbol. Seria un període d'estrets contactes entre les autoritats polítiques granollerines i les de major rang institucional. Principis i fidelitat al franquisme i a la Falange, on Granollers disposava

temes-2)

d'importants actius, van ser elements bàsics per a la potenciació de nous equipaments. Aquesta etapa, curulla d'èxits a dins i a fora de Catalunya en molts camps esportius, depassaria l'acabament de la dictadura el 1975. Amb el retorn a la vida democràtica i les noves pràctiques socials i polítiques, caldria emmarcar-la fins a 1992, per abastar l'estrena, el 1991, del Palau d'Esports de Granollers i els Jocs Olímpics de Barcelona l'estiu de 1992, quan Granollers obrí les portes a diverses competicions d'handbol. La ciutat havia crescut: superava els 52.000 habitants. Tal com es ressenyava, havia assistit a un creixement de les activitats esportives que es practicaven des de feia molts anys i també d'altres de noves. Caldria destacar, per exemple, per la seva progressió fins a l'actualitat, la Mitja Marató de Granollers.

A partir d'aquella etapa, en podríem assenyalar una altra que arribaria fins a hores d'ara. Granollers mostrava al país unes entitats i unes seccions esportives de renom, així com noves instal·lacions i atencions a l'esport. I la ciutat ho vivia amb satisfacció, especialment l'handbol, que singularitzava una manera de fer i de viure'l.

Quins aspectes caldria destacar d'aquest naixement i consolidació de l'handbol, que singularitza Granollers en el marc de l'esport nacional, estatal i fins i tot internacional? El club, fundat segons algunes fonts el 1944 i segons Joan Sala Vila el 1946, com veurem més endavant, disposà d'un equip molt competitiu que inicialment jugava amb onze jugadors i més tard amb set (Granollers va ser on es jugà així per primera vegada a l'Estat espanyol). Va néixer a l'aixopluc del Frente de Juventudes i de persones vinculades al règim. Sala Vila, en un llibre publicat darrerament (*BM Granollers, camí d'una filosofia*, 2014), defensa el tarannà d'alguns dels que més destacaren en les tasques d'introducció d'aquell esport, en el sentit que van ser les circumstàncies del moment les que van fer que la Falange, que era qui controlava les activitats ciutadanes del caire que fossin, marqués algunes pautes del club. Les persones que en van fer possible l'arrencada es movien dins de l'òrbita del sistema, però segons Sala Vila actuaren de manera respectuosa amb els esportistes i sense afanys de politització. Personalment opino que les seves conductes no treuen valor al que van fer per l'handbol, però els càrrecs que alguns d'ells ocuparen fora del món esportiu, així com les seves activitats vinculades al règim, no es poden passar per alt. Eren persones que com a mínim combregaven amb el sistema i que, per les raons que fossin, en formaven part; analitzant les seves trajectòries, igual que les d'algun altre dirigent, es veu que s'hi movien a gust. Això, tanmateix, seria motiu d'un altre article i crec que Sala Vila vol

ressenyar estrictament el moment i les conductes cenyides al naixement de l'handbol. A més, Sala Vila, ens explica en el seu llibre que un grup de granollerins estretament vinculats a aquest esport van discrepar fortament del nomenament d'una persona de fora de la ciutat quan, al cap de poc temps de les primeres activitats competitives, sembla que el que

Grup de nois i noies a l'antiga pista d'handbol al carrer Tetuan, ca. 1955 – 1960. Autor. Francesc Gorgui i Ramentol. Fons Gurgui. Procedència Josep Doña. Arxiu Municipal de Granollers.

més l'interessava d'aquell club era alimentar-lo d'ideologia falangista. Sala relata que, per aquesta raó, el 1946 es va fundar el Balon a mano Granollers, trencant en part els lligams que havien començat el 1944. A banda d'aquestes explicacions, són molt destacables les aportacions i conclusions que fa Sala Vila en altres aspectes sobre l'handbol granollerí. Destaca, entre altres, els valors de responsabilitat, humilitat i constància com a eines de treball del club i dels jugadors. També la internacionalització del club, que ja fa molts anys es desplaçà fins al Japó, portant el nom de la ciutat vinculat estretament amb l'handbol, fet que també ha promocionat molt arreu d'Europa. Igualment comenta les tècniques avançades en la pràctica esportiva, propiciades pels contactes amb entrenadors europeus, així com estades i estudis sobre esport i handbol. Un altre aspecte important és la consolidació d'una magnífica base de jugadors formats en equips d'empreses granollerines i equips de reserves, i sobretot l'atenció a un planter que abasta des d'infants fins a jugadors d'elit, o no. També la pedagogia i una filosofia o esperit de com entendre l'esport i l'handbol han nodrit des de sempre aquesta pràctica esportiva, intentant que la ciutat visqués

com un tret molt particular el maridatge de Granollers i l'handbol. Per tot plegat, a banda de diversos articles i treballs sobre l'handbol i Granollers, les aportacions de Sala Vila em semblen molt interessants.

El club ha superat diverses etapes, i des d'un amateurisme gairebé indiscutible ha passat a haver de patir els canvis de les noves formes d'associacionisme i professionalització. Tanmateix, l'essència del club continua i la relació de nombrosos títols en múltiples categories, assolits entre homes i dones, fa de l'handbol granollerí un club en el qual cal, segurament, emmirallar-se. La participació i el palmarès són extraordinaris en lligues, copes, campionats i recopes europees, una de les quals, guanyada el 1976, representà un dels grans moments de l'esport i la ciutat.

A la lliga Asobal és, actualment, un dels cinc millors equips de l'Estat espanyol. Té un equip masculí i un de femení en les categories d'elit i magnífiques representacions en altres divisions. En total, el BM Granollers acull 30 equips en totes les categories. Aquest fet, realment notable, respon al que indicàvem de l'esperit, de la filosofia d'un club que para una atenció especial als més joves en la formació esportiva i en concret en l'handbol. Uns 500 nens i nenes de la ciutat i de la comarca tenen el club i l'equip com a referent per a la seva formació. L'institut Carles Vallbona adapta horaris escolars als entrenaments dels practicants d'handbol i té reconegudes jugadores de vòlei, fet que demostra la implicació escolar, pedagògica i esportiva en la formació del jovent. Les trobades Coaliment, que enguany han celebrat 20 anys, han arribat a aglutinar 1.114 participants procedents de 20 escoles de la comarca, entre elles totes les de la ciutat. Aquest tor-

neig escolar és un magnífic indicador del bon fer del club i de la correlació i estreta col·laboració granollerina handbolciutat. Segurament, les estretes i bones relacions inicials entre l'handbol i altres disciplines i esportistes es mantenen com a fil conductor d'un sentiment de ciutat i d'una voluntat participativa en el que és l'esport més emblemàtic de la vila. Hi ha un planter inesgotable, amb la manifestació que abans indicava, però també la Granollers Cup, el torneig més important del sud d'Europa que té lloc a Granollers, organitzat pel BM Granollers, i que permet, en paraules del periodista Ramon Solé, «la promoció de l'handbol, del club, de la ciutat, i contribuir que Granollers es visualitzi en el panorama estatal i internacional».

Esport, formació en virtuts i conductes i l'estret lligam o encaix entre handbol i el que se'n pot dir *granollerisme* fan un aliatge singular en aquesta ciutat de 60.000 habitants. Handbol, marca Granollers. Individus de renom en l'handbol, tant com a jugadors, càrrecs directius o representants d'institucions. Bons resultats. Bons equipaments. Esplèndida planificació i bona gestió econòmica. Els resultats estan a la vista. Tanmateix, les assistències als partits haurien de ser millorables. Hi ha molta il·lusió, esforç i voluntat de fer ciutat –això que hom anomena, torno a escriure-ho, granollerisme– però cal millorar en alguns aspectes. I un darrer apunt que em sembla pendent: no hi ha dubte del sentiment de catalanitat del Club, però estranya, per molt arrelat que estigui el nom, que l'equip d'handbol de Granollers, deixant de banda el nom del patrocinador, porti encara el nom de Club Balonmano Granollers (BM Granollers). Per què no catalanitzar-lo? ■

Bibliografia

- Ramon DAVÍ i Lluís TINTÓ, *Medalla d'Or de la ciutat al Club Balonmano Granollers*, Granollers: Ajuntament de Granollers, 1995.
- Esteve FERRER I CASAÑAS, *Club Balonmano Granollers, 1944-1994*, Granollers: 1994.
- Joan SALA VILA, *BM Granollers, esport i civisme*, Granollers: Editorial Granollers, 1997.
- Joan SALA VILA, *BM Granollers, camí d'una filosofia*, Argentina: Voliana Edicions, 2014.

Notes

El control polític de càrrecs i jugadors del club es va mantenir durant el franquisme. He tingut a les mans diversos documents en què es prova aquest seguiment mitjançant informes politicosocials. El fervor franquista d'algun càrrec, davant del mateix general Franco, crec que també s'ha de destacar. Em permeto indicar que ho vaig publicar en el meu llibre *Franquisme i poder polític a Granollers, 1939-1975* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004).

A part de la gran quantitat d'articles i treballs publicats sobre l'handbol a Granollers, agraeixo les notes que em fa fer arribar el periodista Ramon Solé. Sobre les activitats de l'handbol, vull destacar els seus interessants articles publicats a *El 9 Nou* del Vallès Oriental.